

Sygn. akt VI U 89/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 lipca 2020 roku

Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Zofia Pawelczyk-Bik

po rozpoznaniu w dniu 21 lipca 2020 roku w Warszawie

sprawy G. U.

przeciwko Wojewódzkiemu Zespołowi do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w W.

o ustalenie niepełnosprawności

w związku z odwołaniem od orzeczenia Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w W. z dnia 16 lutego 2018 roku, Nr (...)

oddala odwołanie.

ZARZĄDZENIE

(...).

Sygn. akt VI U 89/18

UZASADNIENIE

Orzeczeniem z dnia 15 listopada 2017 roku nr (...) Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności z siedzibą w W. zaliczył G. U. do osób niepełnosprawnych stwierdzając jednocześnie, że nie wymaga konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji (pkt 7 wskazań).

Orzeczeniem z dnia 16 lutego 2018 roku nr (...) Wojewódzki Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności uchylił orzeczenie z dnia 15 listopada 2017 roku w zakresie datowania niepełnosprawności utrzymując je w pozostałym zakresie.

(orzeczenie MZON z dnia 15 listopada 2017 roku oraz orzeczenie WZON z dnia 16 lutego 2018 roku – akta WZON)

Przedstawicielka ustawowa małoletniej G. U. wniosła o zmianę orzeczenia w zakresie punktu 7 poprzez uznanie, że małoletnia wymaga konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji.

(odwołanie – k. 1)

W odpowiedzi na odwołanie WZON wniósł o jego oddalenie powołując się na zasadność utrzymania orzeczenia w zakresie uznania, że małoletnia nie wymaga konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji.

(odpowiedź na odwołanie – k. 3-5v)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Małoletnia G. U. cierpi na zespół (...), który przekształcił się na autyzm atypowy. co utrudnia kontakty interpersonalne i wymusza wsparcie rozwoju małoletniej. W szkole małoletnia korzysta z pomocy nauczyciela wspomagającego. W zakresie czynności samoobsługowych jest samodzielna – rozbiera się sama, kontroluje potrzeby fizjologiczne. Małoletnia sama spożywa posiłki, dba o swoją higienę, ubiera się bez pomocy rodziców. Nie ma problemów z poruszaniem się i komunikacją w przestrzeni. Małoletnia liczy samodzielnie, zna podstawowy zakres treści nauczanych w szkole – czytanie i pisanie, ale ma braki w wiedzy. W szkole i poza szkołą zdarzają się jej wybuchy agresji, ma problemy z nawiązywaniem kontaktów. W zakresie kontaktów z osobami trzecimi jest wycofana, zamknięta w sobie, z dużym opóźnieniem spełnia polecenia, w tym te wydawane w szkole, wymaga motywacji i pobudzania do działania.

Nie wymaga całkowitej obecności osób trzecich przy zaspokajaniu potrzeb życiowych, wymaga współdziałania opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

(opinia biegłego pediatry A. G. – k. 15-16; opinia biegłego psychiatry M. L. – k. 45-47; uzupełniająca opinia biegłego psychiatry M. L. – k.120-121; opinia biegłego neurologa J. S. – k. 179)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentacji medycznej z akt sprawy oraz sporządzonych przez biegłych pediatrę, psychiatrę oraz neurologa opinii głównych jak i uzupełniających. Opinie sporządzone przez biegłych są rzeczowe, spójne co do wniosków oraz oceny stanu zdrowia małoletniej G. U.. Sąd nie miał podstaw, aby zanegować ich ustalenia. Konieczność dopuszczania dowodów z opinii uzupełniających oraz innych biegłych wynikała z zarzutów zgłaszanych przez przedstawicielkę ustawową małoletniej. Sporządzone opinie w sposób konkretny i rzeczowy odpowiedziały na kwestie przedstawiane w pismach procesowych formułowanych jako zarzuty do opinii.

Sąd nie oparł się opinii biegłego specjalisty chorób dziecięcych S. P., ponieważ opinia sporządzona przez biegłego była ogólna co do oceny stanu zdrowia małoletniej, nie uwzględniała okoliczności ustawowych niezbędnych do oceny zdolności do samodzielnej egzystencji, co z kolei zostało ujęte w opiniach pozostałych biegłych. Ponadto opinia pomijała kluczowe aspekty istotne dla oceny stanu zdrowia małoletniej. Powyższa opinia nie zawierała dostatecznego uzasadnienia, co uniemożliwiało sądowi zweryfikowanie jej wniosków. Wobec czego Sąd nie wziął pod uwagę wniosków biegłego co do oceny zdolności do samodzielnej egzystencji.

Dowód z przesłuchania przedstawicielki ustawowej małoletniej Sąd pominął, ponieważ taki dowód był nieprzydatny dla wykazania faktu niezbędnego do zmiany orzeczenia WZON w zakresie punktu 7 wskazań. Kwestie, na które wskazywała przedstawicielka ustawowa, zostały już ustalone przez biegłych w toku przeprowadzonych badań, przy których prowadzono wywiad również z matką – przedstawicielką ustawową. Wobec tego zbędne pozostawało przesłuchanie jej w toku postępowania na rozprawie.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie podlegało oddaleniu z następujących powodów:

Poza sporem pozostawało zaliczenie wnioskodawczyni do osób niepełnosprawnych. Tej okoliczności nie kwestionowała żadna ze stron, uznając, że stan zdrowia wnioskodawczyni czyni ją osobą niepełnosprawną. Zgodnie jednak z przepisem art. 6b ust. 3 pkt 7 i 8 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych, Dz. U. Nr 123, poz. 776 z późn. zm. (zwanej dalej "ustawą") w orzeczeniu powiatowego zespołu, poza ustaleniem niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności, powinny być zawarte wskazania dotyczące w szczególności:

1) konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji,

2) konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji czy też

3) że wymaga on korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, przez co rozumie się korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizację pozarządową oraz inne placówki.

W niniejszym postępowaniu przedstawiciel ustawowy małoletniej domagała się uznania, że zachodzi konieczność zapewnienia stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji poprzez pozytywne wskazanie w punkcie 7 orzeczenia.

Przesłanek konieczności zapewnienia stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji nie można w żaden sposób utożsamiać ani uważać za nierozdzielnie związaną z drugą z przesłanek, tj. z konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. Są to odrębne przesłanki. Wystąpienie jednej z nich nie pozostaje uwarunkowane pojawieniem się drugiej, ani też nie oznacza, że druga z tych przesłanek z pewnością zachodzi. Stwierdzenie potrzeby współudziału w procesie leczenia lub edukacji dziecka nie implikuje zatem w sposób automatyczny tego, że dana osoba ma zniesioną (lub znacznie ograniczoną) możliwość samodzielnej egzystencji. Przesłanki te odnoszą się do osobnych sfer życia i aktywności dziecka. Jedna z nich dotyczy procesu jego leczenia, rehabilitacji oraz edukacji (art. 6b ust. 3 pkt 8 ustawy), gdy następną z nich odnosi się do podstawowych czynności ze sfery jego egzystencji (art. 6b ust. 3 pkt 7 ustawy).

Przepisy ustawy nie wyjaśniają wprost na czym polegać ma znaczne ograniczenie możliwości samodzielnej egzystencji w stopniu wymagającym zapewnienia stałej lub długotrwałej pomocy lub opieki. W celu wyjaśnienia znaczenia tych pojęć należy odnieść się do definicji pojęć zbliżonych, zawartych w przepisach ustawy lub przepisach rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (Dz. U. Nr 139, poz. 1328 - powoływanego dalej jako "rozporządzenie"). Zgodnie z art. 4 ust. 4 ustawy niezdolność do samodzielnej egzystencji oznacza naruszenie sprawności organizmu w stopniu uniemożliwiającym zaspokajanie bez pomocy innych osób podstawowych potrzeb życiowych, za które uważa się przede wszystkim samoobsługę, poruszanie się i komunikację. Pojęcie samodzielnej egzystencji łączy się zatem z podstawowymi potrzebami życiowymi, które ustawodawca przede wszystkim identyfikuje z czynnościami samoobsługowymi (przez które rozumieć trzeba ubieranie się, dbanie o higienę osobistą, samodzielne spożywanie posiłków), z poruszaniem się (tj. z samodzielnym przemieszczaniem się w przestrzeni) oraz komunikacją (tzn. werbalnym lub pozawerbalnym porozumiewaniem się z otoczeniem). Czynności te składają się przy tym w sposób kumulatywny na sferę samodzielnej egzystencji; świadczy o tym użycie w tekście - przy wymienianiu owych czynności - przecinka oraz spójnika "i" (oznaczającego w logice formalnej funktor tworzący zdanie koniunkcji - zob. W. Wolter, M. Lipczyńska, Elementy logiki. Wykład dla prawników, Warszawa-Wrocław 1973 r., s. 81), co oznacza, że wszystkie okoliczności objęte tym spójnikiem muszą wystąpić łącznie. Znaczne ograniczenie możliwości samodzielnej egzystencji tłumaczyć zatem trzeba jako stan, w którym dana osoba nie ma w pełni zniesionej możliwości samodzielnego zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych, jednak jej schorzenia wywołują określone dysfunkcje zakłócające w stopniu poważnym, istotnym samodzielne samoobsługiwanie się, poruszanie i komunikację. Nadto zgodnie z przepisem § 29 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia konieczność sprawowania opieki oznacza całkowitą zależność osoby od otoczenia, polegającą na pielęgnacji w zakresie higieny osobistej i karmienia lub w wykonywaniu czynności samoobsługowych, prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz ułatwianiu kontaktów ze środowiskiem. Konieczność udzielenia pomocy, w tym również w pełnieniu ról społecznych występuje natomiast wówczas, gdy zachodzi zależność osoby od otoczenia, polegającą na udzieleniu wsparcia w czynnościach samoobsługowych, w prowadzeniu gospodarstwa domowego, współdziałania w procesie leczenia, rehabilitacji, edukacji oraz w pełnieniu ról społecznych właściwych dla każdego człowieka, zależnych od wieku, płci, czynników społecznych i kulturowych. Potrzeba zapewnienia danej osobie opieki lub pomocy pojawia się zatem wówczas, gdy osoba ta bez wsparcia innej osoby nie jest w stanie samodzielnie dbać m.in. o higienę osobistą, własną samoobsługę, spożywanie posiłków,

czynności w obrębie gospodarstwa domowego (np. sprzątanie), komunikowanie się z otoczeniem. Również zatem pojęcie opieki i pomocy wiąże się ściśle z potrzebą umożliwienia danej osobie zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych. Określenie "stała" lub "długotrwała" pomoc lub opieka odnosi się przy tym do pomocy (opieki), której dana osoba wymaga ciągle lub przez dłuższy okres czasu, a nie tylko sporadycznie, okazjonalnie. Długotrwałość w sprawowaniu opieki/pomocy ujmuje się jako potrzebę zapewnienia takiej opieki (pomocy) przez okres trwający przynajmniej 12 miesięcy (§ 29 ust. 2 rozporządzenia).

Uwagi te odnoszą się do przesłanek dotyczących osób również poniżej 16 roku życia, tj. osób co do zasady niesamodzielnych, które - nawet bez jakichkolwiek schorzeń - wymagają wsparcia właściwego ze względu na stopień ich samodzielności, możliwość pojmowania pewnych zjawisk lub reagowania na określone sytuacje. Trudno przecież wymagać od osób w tym wieku, by samodzielnie wykonywały wszelkie czynności zmierzające do zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych. Również w przypadku osób poniżej 16 roku życia, nie mających żadnych schorzeń, uwidacznia się pewna zależność od otoczenia także w sferze potrzeb podstawowych takich jak samoobsługa (np. przygotowanie sobie posiłku) lub komunikowanie się. Trzeba zatem dodatkowo odróżnić potrzebę zapewnienia tym osobom pewnej opieki lub pomocy (w potocznym tego słowa znaczeniu zwłaszcza tzw. Opieki prawnej) ze względu na wiek i związaną z tym niedojrzałość, od pomocy i opieki potrzebnej z uwagi na schorzenia tych osób, które obniżają w stopniu znacznym zdolność radzenia sobie w sytuacjach, w których ich zdrowi rówieśnicy poradziłoby sobie bez większych problemów. Z tego również względu konieczność zapewnienia opieki lub pomocy w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji trzeba ograniczać jedynie do przypadków, w których owa niesamodzielność dotyczy w sposób oczywisty podstawowej sfery egzystencji tych osób, a więc czynności samoobsługowych, przemieszczania się lub komunikowania się z otoczeniem, tj. tych czynności, które dla osób zdrowych w tym wieku nie powinny nastęrczać trudności, wymagających udzielenia im wsparcia ze strony innej osoby.

Zgodnie z ustaleniami Sądu dokonanymi na podstawie opinii biegłych, małoletnia G. U. ze względu na swój stan zdrowia jest w stanie samodzielnie realizować czynności związane z egzystencją na poziomie adekwatnym dla osoby w jej wieku. Sąd nie kwestionuje tego, że małoletnia ma problemy z nauką w szkole rozumiane jako trudności w przyswajaniu wiedzy i dłuższy niż u innych dzieci proces, trudności w nawiązywaniu kontaktów oraz okresowo agresję i potrzebę motywowania do działania. Jednak ze względów, o których była mowa wyżej, nie mogą te okoliczności przesądzać o tym, że istnieje konieczność stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku z ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji. Małoletnia potrafi wykonywać samodzielnie czynności samoobsługowe – przygotować jedzenie i je spożyć, ubrać się i rozebrać, poruszać się w przestrzeni, dbać o swoją higienę oraz sygnalizować potrzeby. Z tych powodów nie wymaga stałego nadzoru matki lub innej osoby dorosłej przy realizowaniu tych czynności. Same trudności związane z zespołem (...) oraz autyzmem atypowym przy braku powyższych deficytów w zakresie samoobsługi rozumianej jako prowadzenie adekwatnej samodzielnej egzystencji nie mogą warunkować przyznania uprawnienia z punktu 7. Małoletnia wymaga współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji oraz edukacji co zasadnie zostało przyznane w punkcie 8 orzeczenia MZON i utrzymane przez WZON.

Z powyższych względów na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzeczono jak w sentencji wyroku.